

Частина перша ЗИМА

Розділ I ДОРОГА ДО МЕЛЛСТОКА

Для мешканців тих околиць майже кожне дерево в лісі мало свій голос і свій характер. Від легкого подуву вітру ялинки хиталися, схлипуючи й постогнуючи; падуби присвистували, наче змагаючись між собою; ясени сичали, тремтячи на вітрі; буки щелестіли листям, то піднімаючи, то опускаючи гілля. І навіть зима, яка, зриваючи з дерев листя, змінювала їхній голос, не могла знищити тієї своєрідності.

Холодного зоряного різдвяного вечора через темні зарості стежкою до меллстокського перехрестя ішов один чоловік, прислухаючись до шепотіння дерев. Про його вдачу свідчили легкі й швидкі кроки та бадьорий голос, яким він наспівував поширену в тій місцевості пісеньку:

З трояндовою лілією,
Із жовтим нарцисом
Юнаки й дівчата
Йдуть стригти овець.

Одинока стежина, якою простував юнак, поєднувала одне із селищ меллстокської парафії з Верхнім дію впівголоса, адже таку важливу справу не можна

Меллстоком і Левгейтом. Коли він час від часу підводив очі вгору, сріблясто-чорні берези з характерними вітами, буки з блідим сірим гіллям і покріті чорними тріщинами в'язи видавалися лише темними пласкими обрисами на тлі неба, де білі зорі мерехтіли так сильно, що здавалося, ніби то птахи тріпочуть своїми крилами. А на лісовій доріжці нижче від обрію було темно, як у могилі. Підлісок обабіч стежки неначе формував стінки труни, і навіть у цю пору року віття перепліталося так густо, що вітровій з північного сходу оминали цей шлях, лиш зрідка даючи про себе знати легеньким вітерцем.

Минувши лісосмугу і досягши меллстокського перехрестя, стежина звивалася далі між темними рядами живоплоту білою стрічкою із рваними краями. Такого вигляду їй надавали купки листя, наметеного вітром із рівчаків, що тяглися по обидва боки.

Пісню час від часу переривала короткочасна задума, і юнак щоразу відновлював її з того місця, до якого доспівав би, якби не змовкав. Ралтом її остаточно було обірвано протяжним "Аго-о-ов!". Вигук долинув з перехресної стежини, що вела до Нижнього Меллстока, праворуч від співака, який щойно вийшов із-за дерев.

— Аго-о-ов! — відповів він, зупинившись і роззираючись навколо, не певен, що це йому не причудилося.

— Чи це часом не молодий Дік Деві? — почулося з темряви.

— Так, це я, Майкле Мейле.

— А зачекай-но трохи, якщо вже нам по дорозі. Ми теж ідемо до твого батька.

Дік Деві обернувся й продовжив наслідувати мело-

отак ураз покинути, навіть заради зустрічі з хорошими друзями.

Він вийшов на відкрите місце, і тепер його постать добре виднілася на тлі неба. Його профіль на світлом фоні нагадував портрет джентльмена, вирізаний з чорного картону. На голові був капелюх з низьким наголовком, далі — ніс звичайної форми, звичайне підборіддя, звичайна шия та звичайні плечі. Розгледіти фігуру нижче було неможливо, оскільки від пояса вона зливалася з темрявою.

Почулися нерівномірні кроки — кілька людей, хтось шаркаючи, а хтось кульгаючи, піднімалися схилом. Згодом із тіні вигульнуло п'ятеро чоловіків різного віку з різною ходою — усі вони жили та працювали в меллстокській парафії. Їхні тіла також втратили об'ємність із заходом сонця і на тлі неба виглядали як пластикові силуети, нагадуючи зображення процесії на грецькій чи етруській кераміці. Це був основний склад парафіяльного хору Меллстока.

Перший чоловік, зігнувшись у три погиблі, ніс під пахвою скрипку і ступав так, наче дістав завдання детально вивчити всі нерівності дороги у себе під ногами. Його звали Майл Мейл — це він перегукувався з Діком.

Далі йшов містер Роберт Пенні, чуботар. Він був низького зросту, сутулій, проте ходив так, мов і не підозрював про особливості своєї постави. Через це спина його вигиналася дугою, а погляд завжди був трохи спрямований на північний схід. Спочатку з'явилися гудзики його пальта, а вже потім і решта фігури. Рис обличчя не було видно, проте, коли він іноді озирається на місці очей на мить зблискували два бліді місяці, вказуючи на те, що він носив круглі окуляри.

Третім був стрункий Еліас Спінкс, який ходив підкresлено театрально. Четверта фігура належала Джозефу Боуману, про якого наразі мало що можна було сказати, окрім того, що це була людина. І нарешті — тонка, як жердина, постать, яка йшла швидкою хodoю, часом навіть спотикаючись. Одне плече в неї подавалося вперед, а голова була нахиlena вліво, руки в'яло теліпалися на вітря, наче порожні рукави. То був Томас Ліф.

— А де хлопці? — спитав Дік у цього строкатого гурту.

Старший із них, Майл Мейл, прокашлявся й мовив:

— Ми сказали їм поки посидіти вдома: деякий час вони не знадобляться. А ми могли б тим часом підбрати мелодії або що.

— Батько і дідусь Вільям вже зачекалися вас. А я вийшов пробігтися навколо Овечого перелазу й Западного пагорба, щоб зігрітися.

— А ще би батько не чекав! Звичайно, що чекав. Не терпиться, напевно, скуштувати з нової хваленої бочечки, яку він сьогодні збирається починати.

— Чорти б вас узяли! Чого ж ви мені раніше не сказали? — вигукнув містер Пенні, і його очі засвітилися захватом, який було видно навіть з-під окулярів.

Дік тим часом продовжував наспівувати:

*Юнаки й дівчатка
Йдуть стригти овець.*

— Ну що, сусіди, є у нас час, щоб випити перед сном? — спитав Мейл.

— Аякже! Можна встигнути не те, що випити, а й добряче напитися! — радісно відповів Боуман.

Ця думка всім здалася досить переконливою, і гурт енергійно почимчикував поміж кущами й деревами, які вигулькували то тут, то там, збиваючи дорогою прим'яте листя. Згодом з'явилися миготливі обриси кількох будиночків, це і був Верхній Меллсток, до якого поспішли подорожні. Із парафій Лонгпадл і Везербері по той бік пагорбів вітер доносив ледь чутний різдвяний передзвін церковних дзвонів. Через маленьку хвіртку чоловіки увійшли в сад та попростиували стежкою до будинку Діка.

Розділ II

СІМ'Я ВІЗНИКА

То був довгий низенький будинок із двоскатним солом'яним дахом, слуховими вікнами, що сягали піддашку, одним димарем посередині гребеня та ще двома по краях. Віконниці ще не закривали, і промені від сонця та свічок лилися назовні, освітлюючи живопілі з густо посаджених кущів самшиту й калини і голе гіляя кількох диких яблунь. Колись із них формували шпарери, але останні кілька років вони росли самі по собі, і тепер деформоване гіляя стирчало у всі боки. Стіни будинку були майже повністю вкриті в'юнками рослинами, хоча іх таки не допускали до входних дверей, котрі були зношенні й подряпані від тривалого використання і вдень виглядали як шпарина у старому замку. Світло пробивалося крізь щілини й отвори надвірних будівель, розташованих недалеко від будинку. Складалося враження, наче за цими стінами хovalися якісні небачені дивовижі, а не звичайний непоказаний господарський реманент. З того боку час від часу доносили-

ся звуки кувалди, клинків і розколюваного дерева, а трохи далі чулося методичне плямкання й тертя мотузок, з чого можна було здогадатися, що там розташовувалася стайні, в якій якраз у цей момент годували коней.

Хористи по черзі обступали ноги від налиплої грязюки та листя об кам'яну плиту біля входу. Потім увійшли до будинку й розширилися довкола, щоб оцінити ситуацію. Крізь відчинені двері невеличкої кімнатки праворуч, яка була чимось середнім між комірчиною й підвалом, вони побачили Ройбена, батька Діка Деві, візника за професією. Це був огрядний червонощокий чоловік років сорока. При першій зустрічі він мав звичку змірювати поглядом співрозмовника з ніг до голови, а під час розмови з друзями зазвичай усміхався, дивлячись на обрій чи кудись удалечінь. Ходив він постійно похитуючись і широко розставляючи носаки чобіт. Зараз він якраз зігнувся над великою бочкою, що стояла в коморі, готовуючись відкрити її, і навіть не завдав собі клопоту обернутися, щоб поглянути на гостей. Уже по кроках він зрозумів, що то прийшли його давні приятелі.

Вітальня розташовувалася зліва й була прикрашена гілками падуба та інших вічнозелених дерев, а посеред балки, що перетинала стелю, звисала омелі, явно за велика для цієї кімнати, ще й почеплена так низько, що дорослій людині треба було обходити її, щоб не заплутатися волоссям у листі. У кімнаті були місіс Деві, дружина візника, і ще четверо їхніх дітей: Сюзан, Джим, Бессі й Чарлі, віком від шістнадцяти до чотирьох років. Діти у родині Деві народжувалися приблизно через рівні проміжки часу, враховуючи їхнього первістка Діка.